

VILNIAUS MIESTO APYLINKĖS TEISMAS
SPRENDIMAS UŽ AKIŲ
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2020 m. spalio 16 d.
Vilnius

Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėjas Gintaras Seikalis, rašytinio proceso tvarka išnagrinėjęs civilinę bylą pagal ieškovo Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos ieškinį atsakovui Veronikai Mastenicai dėl sodybos „Villa eva“ nuomos sutarties pakeitimo,

n u s t a t ė :

ieškovas prašo pripažinti, kad paslaugų teikėjos Veronikos Mastenicos, veikiančios pagal individualios veiklos pažymą, standartinės vartotojams teikiamos pasirašyti Sutarties 2.7 punkto sąlyga atitinka Civilinio kodekso 6.2284 straipsnio 2 dalies 5 punkto sutarčių nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijų (nustato neproporcingai didelę vartotojo civilinę atsakomybę už Sutarties nevykdymą ar netinkamą įvykdymą), o Sutarties 6.2 punkto sąlyga atitinka Civilinio kodekso 6.2284 straipsnio 2 dalies 18 punkto sutarties nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijų (savaržo vartotojo teisę pareikšti ieškinį pagal savo gyvenamąją vietą), t. y. pripažinti Sutarties 2.7 ir 6.2 punktų sąlygas nesąžiningomis ir negaliojančiomis.

Ieškinio pareiškimas bei teismo pranešimas dėl atsiliepinimo pateikimo įteiktas atsakovui tinkamai, pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 123 straipsnį. Kadangi atsakovas nepateikė atsiliepinimo į pareikštą ieškinį, o ieškovas ieškinyje pareiškė prašymą priimti sprendimą už akių, yra visi CPK 142 straipsnio 4 dalyje, 285 straipsnyje numatyti pagrindai priimti sprendimą už akių.

Ieškinys tenkintinas iš dalies.

Pagal CPK 285 straipsnio 2 dalį nuostatas, teismas, priimdamas sprendimą už akių, atlieka formalų byloje pateiktų įrodymų vertinimą, t. y. įsitikina, kad pasitvirtinus šių įrodymų turiniui būtų pagrindas priimti tokį sprendimą.

Remiantis rašytine bylos medžiaga, ūkininkės Veronikos Mastenicos, vykdančios veiklą pagal individualios veiklos pažymą, standartinės vartotojams teikiamos pasirašyti sodybos „Villa Eva“ nuomos sutarties Nr. 180830, 2.7 punkte nurodyta: „Klientas sumoka Nuomotojui 600,00 eurų rankpinigių. Rankpinigiais laikoma pinigų suma, kurią viena iš I susitariančių šalių (Klientas) duoda pagal sutartį priklausančių iš jos mokėjimų sąskaita antrajai šaliai I (Nuomotojui) sutarties sudarymui įrodyti ir jos vykdymui užtikrinti. Šalys rankpinigių perdavimo momentu I suprato, kad perduodamų rankpinigių suma atlieka šias funkcijas: mokėjimo, įrodomąją ir užtikrinamąją I funkcijas. Jeigu už sutarties neįvykdymą atsako davusi rankpinigius šalis (Klientas), rankpinigiai lieka antrajai I šaliai (Nuomotojui). Jeigu už sutarties neįvykdymą atsako gavusi rankpinigius šalis (Nuomotojas), ji privalo sumokėti antrajai šaliai (Klientui) dvigubą rankpinigių sumą“ ir 6.2 punkte nurodyta: „Kilus ginčui dėl sutarties nevykdymo arba netinkamo vykdymo, ginčas pirmiausiai sprendžiamas derybomis, o nesutarus - Vilniaus miesto apylinkės teisme“.

Dėl 6.2 sutarties punkto teisėtumo ieškovas nurodo, kad šis punktas prieštarauja Lietuvos Respublikos kodekso 30 straipsnio 11 daliai, kurioje nurodyta, kad ieškinys dėl vartojimo sutarčių gali būti pareiškiamas pagal vartotojo gyvenamąją vietą. Teismas sutinka su šiuo ieškovo motyvu,

taip pat, papildomai pažymi, jog pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies 18 punktą, preziumuojama, kad nesąžiningos yra sutarties sąlygos, kuriomis: nustatomas išimtinis teritorinis teisingumas spręsti ginčą verslininko buveinės vietos teismui. Atsižvelgiant į tai, kad sutarties 6.2 punktu panaikinama vartotojo apsauginės jurisdikcijos taisyklės, dėl to ši sutarties sąlyga pripažintina negaliojanti.

Dėl 2.7 sutarties punkto teisėtumo ieškovas pateikė motyvus:

Atsižvelgiant į tai, kad minima Sutarties punkto sąlyga paslaugų teikėjas suteikia sau teisę negrąžinti vartotojui jo sumokėtų 600 EUR rankpinigių, pabrėžtina, kad paslaugų teikėjui turi būti atlyginami tik faktiškai jo patirti nuostoliai, kuriuos jis patyrė vartotojui nevykdant ar netinkamai vykdant Sutartimi prisiimtus įsipareigojimus. Akcentuotina, jog Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2005 m. birželio 6 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-316/2005 yra pasisakęs, kad „netesybomis siekiama tik kompensuoti nukentėjusios šalies nuostolius, tačiau jos negali leisti nukentėjusiajai šaliai piktnaudžiauti savo teise ir nepagrįstai praturtėti kitos šalies sąskaita“.

Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad pagal Civilinio kodekso 6.309 straipsnio 2 dalį, kai tam tikra pinigų suma yra sumokama perduoti daiktą ar paslaugą įsipareigojusiam asmeniui, toks mokėjimas pripažįstamas dalies kainos sumokėjimu – avansu. Vadovaujantis kasacinio teismo suformuota praktika, tuo atveju, kai sutarties šalys susitaria, jog iš anksto sumokėtas avansas bus įskaitytas į sutarties, ją įvykdžius kainą, o dėl sutartyje aptartų šalies padarytų pažeidimų bus negrąžinamas jį sumokėjusiam asmeniui, avansas atlieka ne tik mokėjimo – atsiskaitymo, bet ir netesybų funkciją (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys civilinėse bylose Nr. 3K-3-557/2013; E3K-3-43-916/2018; E3K-3-209-695/2018).

Už Sutarties neįvykdymą, t. y. vartotojo sumokėtų 600 EUR avanso negrąžinimas, gali būti neproporcinga, kadangi paslaugų teikėjo patirtų nuostolių dydis kai Sutartis neįvykdoma dėl vartotojo kaltės, gali nesutapti su vartotojo sumokėtu avansu t. y. paslaugų teikėjo kiekvienu atveju patiriami nuostoliai dėl vartotojo prisiimtų įsipareigojimų nevykdymo, gali būti ir mažesni, arba jų gali ir nebūti, tačiau net ir tokiu atveju, t. y. paslaugų teikėjui patyrus mažesnius nuostolius, ar jų iš vis nepatyrus, vartotojo sumokėtas 600 EUR avansas jam nebūtų grąžintas. Tokiu būdu, darytina išvada, kad sumokėto avanso negrąžinimas vartotojui, gali leisti paslaugų teikėjui piktnaudžiauti savo teise ir nepagrįstai praturtėti kitos šalies (vartotojo) sąskaita. Taigi, tais atvejais, kai avansas pagal sutartį atlieka tiek mokėjimo, tiek ir netesybų funkciją, avanso dydis negali viršyti proporcingos vartotojo civilinės atsakomybės už sutarties neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą dydžio.

Teismo vertinimu, ieškovo pateikti paaiškinimai apie Civilinio kodekso 6.309 straipsnio 2 dalį yra nereikšmingi šios bylos išnagrinėjimui, kadangi ši norma yra Civilinio kodekso IV dalies atskiros sutarčių rūšys XXIII skyriaus pirkimas-pardavimas dalis, tačiau šioje byloje nagrinėjama nuomos sutartis. Specialiųjų teisės normų negalima taikyti pagal analogiją, t. y. pirkimo-pardavimo sutarties dispozityvių normų taikyti nuomos sutartims. To paties straipsnio 3 dalyje yra nurodyta, jog jei šalis vengia įforminti sutartį – tuomet sutartį gali patvirtinti teismas, šalis sumokėjusi avansą negali vienašališkai nutraukti sutarties ir turėtų atsakyti už sutarties nevykdymą, t. y. sumokėti visą sutarties kainą.

Teismas sutinka su ieškovės pastebėjimu, kad pagal sutarties 2.7 punktą, jei vartotojas elgiasi nesąžiningai ir nevykdo sutarties, nesumoka likusios sutarties kainos, tuomet nukentėjęs verslininkas gali pasilikti rankpinigius ir jie atliks netesybų, minimalių neįrodinėjamų nuostolių atlyginimo funkciją. Teismo vertinimu, tai nesudaro pagrindo tokią sutarties sąlygą pripažinti negaliojančia ir pažymėtina, jog nukentėjusioji šalis gali reikalauti teisme apginti jos pažeistas teises pagal visišką žalos atlyginimo principą, nukentėjusioji šalis turi teisę gauti ne tik minimalių nuostolių atlyginimą, dėl kurių buvo sutarta.

Rankpinigių institutas įtvirtintas Civilinio kodekso V skyriuje prievolių užtikrinimas. Pagal Civilinio kodekso 6.98 straipsnio 1 dalį, rankpinigiais laikoma pinigų suma, kurią viena sutarties šalis pagal sudarytą sutartį jai priklausančių mokėti sumų sąskaita duoda antrajai šaliai, kad įrodytų sutarties egzistavimą ir užtikrintų jos įvykdymą. Pagal Civilinio kodekso 6.100 straipsnio 1 ir 2

dalį, jeigu už sutarties neįvykdymą atsako davusi rankpinigius šalis, rankpinigiai lieka antrajai šaliai. Jeigu už sutarties neįvykdymą atsako gavusi rankpinigius šalis, ji privalo sumokėti antrajai šaliai dvigubą rankpinigių sumą.

Nagrinėjant sutarties ir įstatymo tekstą matyti, kad sutartyje yra iš esmės pažodžiui perkelta teisėta ir galiojanti įstatymo nuostata. Šalys gali neaprašyti rankpinigių pasekmių sutartyje, joms užtekta įvardinti, jog perduodama pinigų suma yra rankpinigiai ir šalims kils įstatyme aprašytos rankpinigių sutarties pasekmės. Ieškovė neįrodo, kad tai kaip sutartyje yra suformuluota rankpinigių samprata ir jų pasekmės kaip nors iškraipytų įstatymo formuluotę.

Pagal Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies 5 punktą, preziumuojama, kad nesąžiningos yra sutarties sąlygos, kuriomis: nustatoma neproporcingai didelė vartotojo civilinė atsakomybė už sutarties neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą. Rankpinigių suma yra mažesnė už sutarties kainą, dėl to nėra pagrindo laikyti, kad rankpinigiai yra neproporcingai didesni už realią žalą, kuri atsirastų už sutarties nevykdymą. Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalis 5 punkto aiškinimas neturėtų būti aiškinamas ir taikomas taip, kad būtų paneigiama Civilinio kodekso 6.98 ir 6.100 straipsnių esmė, kuriuose apibūdintas rankpinigių institutas ir aprašyti rankpinigių padariniai, nes įstatymo leidėjas norėdamas uždrausti rankpinigius vartojimo santykiuose būtų tai pažodžiui įtvirtinęs įstatyme. Ieškovo siūlomas įstatymo aiškinimas iškreipia Civilinio kodekso sistemą. Rankpinigiai negali būti didesni už sutarties kainą, nes sumokėjus visą sutarties kainą nebėra prasmės naudoti prievolės užtikrinimą pirkėjo atžvilgiu, t. y. pirkėjas galėdamas sumokėti visą sutarties kainą ją ir sumokėtų. Kai pirkėjas nenori sumokėti visos sutarties kainos iš karto, tuomet pardavėjui kyla rizika, jog pirkėjas vėliau persigalvos arba taps nemokus ir nesumokės likusios sutarties kainos, dėl to nukentėjusiam tektų pareikšti ieškinį teisme dėl įpareigojimo vykdyti sutartį, t. y. sumokėti sutarties kainą, o rankpinigiais užtikrinama, kad bent dalis sutarties kainos bus užtikrinta nemokumo ar nesąžiningo sutarties nevykdymo atveju. Rankpinigiais nėra užtikrinamas prievolės įvykdymo termino praleidimas.

Papildomai pažymėtina, jog labiau tikėtina, kad sutarties dalykas, sutarties kaina bei rankpinigių sąlyga nėra standartinė. Ieškovas prie ieškinio pridėjo susirašinėjimą elektroniniais laiškais su atsakove, iš kurių matyti, kad atsakovė teigia, jog rankpinigių dydį nustato individualiai aptarusi su kita šalimi. Prie ieškinio pridėta ir vienos iš atsakovės klientų skundas ieškovui, kuriame nurodyta: „visas sutarties ir šventės sąlygas derinome el. paštu. Man atrodė, mes buvome aptarę kiekviena punktą ir nesklandumu įvykt neturėtu, savininkas visada atrodė labai draugiškas ir geranoriškas“. Bylos medžiagoje nėra pridėta daugiau sutarčių sudarytų su kitais asmenimis, tokia pat 600 Eur dydžio rankpinigių sąlyga, kuria užtikrinama sutarties kaina už nuomą, banketą, 2 padavėjus, 3 dviviečius kambarius, vidaus ir lauko dekoravimą, tam pačiam laikotarpiui sudaro 2650 Eur.

Remiantis pirmiau išdėstytais motyvais, teismas daro išvadą, jog vartojimo santykiuose susitarti dėl rankpinigių įstatymas nedraudžia ir rankpinigių dydis buvo individualiai aptartas, tai nėra standartinė sąlyga, dėl to ieškovo reikalavimas paskelbti negaliojančia rankpinigių sutartį, kuria užtikrinta nuomos sutartis, yra atmestinas.

Valstybei iš atsakovo priteistinos bylinėjimosi išlaidos: 150 Eur žyminis mokestis (CPK 96 straipsnis).

Vadovaudamasis CPK 268, 285-286 straipsniais teismas

n u s p r e n d ž i a :

Ieškinį tenkinti iš dalies.

Pripažinti, kad Veronikos Mastenicos, (*duomenys neskelbiami*), standartinės vartotojams teikiamos pasirašyti sodybos „Villa Eva“ nuomos sutarties 6.2 punkto sąlyga: „Kilus ginčui dėl sutarties nevykdymo arba netinkamo vykdymo, ginčas pirmiausiai sprendžiamas derybomis, o nesutarus - Vilniaus miesto apylinkės teisme“, atitinka Civilinio kodekso 6.228⁴ straipsnio 2 dalies

18 punkto sutarties nesąžiningų sąlygų nustatymo kriterijų ir yra negaliojanti. Kitoje dalyje ieškinį atmesti.

Priteisti iš atsakovės Veronikos Mastenicos, (*duomenys neskelbiami*), valstybei 150 Eur žyminio mokesčio. Ši suma turi būti sumokėta Valstybinei mokesčių inspekcijai prie LR Finansų ministerijos, į biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas 5660. Sumokėjimą pagrindžiantį dokumentą reikia pateikti sprendimą priėmusiam teismui.

Atsakovas, dėl kurio yra priimtas sprendimas už akių, negali šio sprendimo skųsti nei apeliacine, nei kasacine tvarka, tačiau per 20 dienų nuo sprendimo už akių priėmimo dienos turi teisę pateikti Vilniaus miesto apylinkės teismui prašymą, atitinkantį LR CPK 287 str. 2-3 d. reikalavimus, dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo. Pareiškime dėl sprendimo peržiūrėjimo turi būti nurodoma: teismo, priėmusio sprendimą už akių, pavadinimas; šalies, paduodančios pareiškimą, pavadinimas; aplinkybės, liudijančios neatvykimo į teismo posėdį ir teismo neinformavimo iki teismo posėdžio priežasčių svarbumą (jeigu byloje buvo paskirtas teismo posėdis), taip pat įrodymai, patvirtinantys šias aplinkybes; aplinkybės, galinčios turėti įtakos sprendimo teisėtumui ir pagrįstumui, bei įrodymai, patvirtinantys šias aplinkybes; pareiškimą paduodančios šalies prašymas; prie pareiškimo pridedamos šalies medžiagos sąrašas; pareiškimą paduodančios šalies parašas ir pareiškimo surašymo data bei žyminio mokesčio kvitas.

Ieškovas turi teisę per 20 dienų apskųsti sprendimą Vilniaus apygardos teismui, skundą paduodant per Vilniaus miesto apylinkės teismą.

Teisėjas

Gintaras Seikalis